

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

Технології організації домашнього навчання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку
(назва)

1. Основна інформація про дисципліну

Тип дисципліни: вибіркова Форма контролю: залік

Освітній ступінь: бакалавр

Для спеціальності(-тей): всі спеціальності

Обмеження для вибору: відсутні

Кількість кредитів (годин): 4 (денна форма: 120 год.: 24 - лекції; 24 - семінарські; 72 - самостійна робота; заочна форма: 120 год.: 6 - лекції; 6 - семінарські; 108 - самостійна робота)

Мова викладання: українська

Презентаційні матеріали:

https://drive.google.com/drive/folders/1OkIqiW7Zrb5BV4YwECIFpfEKcZzgOuS-?usp=drive_link

2. Інформація про викладача

ПІБ: Біла Олена Олександрівна

Науковий ступінь, вчене звання, посада: доктор педагогічних наук, професор

Кафедра: дошкільної та початкової освіти

Робочій e-mail: bila@idguonline.net

Години консультацій на кафедрі: згідно затвердженого графіку

3. Цілі дисципліни та результати навчання

Предмет дисципліни - теоретико-методичні й технологічні основи професійної діяльності фахівців домашньої освіти.

Мета дисципліни: фахова підготовка бакалаврів до реалізації очної, дистанційної та змішаної форми навчання дошкільників і молодших школярів у домашніх умовах.

Результати навчання

Здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, які опанують змістом дисципліни вільного вибору «Технології організації домашнього навчання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку» **зрозуміють:**

- професійні вимоги до прямих, непрямих і додаткових повноважень (функціональних обов'язків) домашніх педагогів (гувернерів, репетиторів, тренерів та інших) як організаторів навчання дітей у сімейному освітньо-розвивальному просторі;

- сутність і специфічні психолого-педагогічні особливості домашнього навчання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку;

- освітні технології очного, дистанційного та змішаного навчання дошкільників і молодших школярів у домашніх умовах;

- основи приватної практики педагогів щодо надання різних видів послуг у системі сімейної (домашньої) освіти дітей.

У процесі вивчення курсу здобувачі можуть оволодіти такими **вміннями та навичками:**

- визначати актуальні напрямки домашньої освіти дошкільників / молодших школярів та педагогічного партнерства з їхніми батьками;

- критично оцінювати переваги та недоліки домашньої освіти дітей і на цій основі коригувати програми очного, дистанційного та змішаного навчання дошкільників / молодших школярів;
- користуватися методами діагностики виховного потенціалу сім'ї з дошкільником / молодшим школярем; визначати своєрідні особливості входження в родину в залежності від її типу, вікових й індивідуальних особливостей дитини.
- добирати та застосовувати сучасні технології та методики домашнього навчання та виховання дошкільника / молодшого школяра; освітньо-виховні програми з підготовки дитини до школи; здоров'язбережувальні технології; ігрові та арт-терапевтичні методики, навчально-пізнавальні вправи, дослідницькі й експериментальні завдання, медіа-ресурси для занять і активного дозвілля вихованців;
- своєчасно надавати домедичну допомогу дітям дошкільного та молодшого шкільного віку в домашніх умовах, у відкритому середовищі тощо.

Досягнуті здобувачами результати навчання можуть бути **використані в подальшій практичній (прикладній) діяльності** з дошкільниками / молодшими школярами та їхніми батьками в умовах домашнього освітньо-розвивального простору.

4. Зміст дисципліни

Тема № 1. Генезис і розвиток альтернативної системи сімейної (домашньої) освіти

Зародження та поширення ідей домашнього навчання та виховання в Україні та зарубіжних країнах. Об'єктивні і суб'єктивні чинники офіційного визнання інституту гувернерства та репетиторства у системі сімейної (домашньої) освіти; інтенсивне його поширення у соціальному середовищі сучасної України. Компонентно-структурний аналіз основних понять курсу («гувернер», «репетитор», «сімейна (домашня) форма здобуття освіти» (homeschooling), екстернат). Законодавча база діяльності домашніх педагогів (Закон України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», Положення про індивідуальну форму здобуття загальної середньої освіти (Наказ МОН України від 12.01.2016 р. № 8), Наказ МОН України від 10.07.2019 №955 «Про внесення змін до наказу МОН України 12.01.2016 р. № 8» тощо).

Тема № 2. Психолого-педагогічні засади особистісно-професійного розвитку домашніх педагогів

Загальні вимоги до прямих, непрямих і додаткових обов'язків домашніх педагогів (гувернерів, репетиторів, тренерів та інш.) як організаторів навчання дітей у сімейному освітньо-розвивальному просторі. Поняття про професійну придатність домашнього педагога. Визначення професійно-важливих особистісних здібностей та практико-технологічних умінь і навичок домашнього педагога. Основні вимоги до створення резюме потенційного домашнього педагога. Педагогічна творчість гувернера / репетитора. Сучасні технології особистісно-професійного розвитку домашніх педагогів. Профілактика професійного вигорання домашнього педагога

Тема № 3. Особливості освітньо-розвиткових програм домашнього вихователя для дитини першого року життя

Вікові особливості дитини першого року життя. Своєрідні особливості виховання дитини першого року життя. Кластер розвиткових занять (ігор, вправ) з дитиною першого року життя. Добір іграшок для дітей першого року життя (3 місяці, 6 місяців, в 10-12 місяців).

Тема № 4. Особливості виховання дитини другого та третього року життя

Вікові особливості дитини другого року та третього року життя. Криза трьох років, (симптоми кризи, причини кризи, позитивні та негативні наслідки кризи для розвитку дитини). Освітньо-розвиткові програми домашнього вихователя для дітей другого року та третього року життя. Методика проведення розвивальних занять з дітьми 2-3 року життя під керівництвом домашніх педагогів. Методика організації прогулянок з дітьми раннього віку.

Тема № 5. Технології домашнього навчання дітей старшого дошкільного віку.

Особливості розвитку дітей старшого дошкільного віку. Врахування вікових, індивідуальних особливостей та темпераменту дітей у вихованні. Криза 6-7 року життя. Методика підготовки дитини до школи в домашніх умовах. Значення домашньої підготовки дитини до школи. Сутність поняття «готовність до школи». Методики діагностики

готовності дитини до навчання у школі. Виявлення рівня психологічних особливостей і рис характеру вихованця важливих для процесу навчання. Кластер дидактичних ресурсів (програм, розвивальних занять, ігор тощо) з підготовки дитини до школи.

Тема 6. Розумове, моральне, естетичне, трудове та валеологічне виховання та навчання молодших школярів у домашніх умовах.

Розумовий розвиток і розумове виховання молодшого школяра. Моральне, естетичне, трудове та валеологічне виховання молодших школярів у домашніх умовах. Кластер сучасних програм, технологій і методик домашнього навчання молодших школярів. Основні умови та засоби організації продуктивного навчання молодших школярів вдома. Реалізації очної, дистанційної та змішаної форм навчання. Організація ігрової діяльності молодших школярів у домашньому освітньо-розвивальному просторі. Технології роботи домашніх педагогів з молодшими школярами із особливими освітніми потребами.

5. Політика курсу

Відвідування навчальних занять.

Згідно з «Положенням про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень студентів в умовах ЄКТС в ІДГУ» студенти мають обов'язково бути присутніми на лекційних і семінарських заняттях. Студент, який з поважних причин, підтверджених документально, був відсутній на семінарському занятті, має право на відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання. Студент, який не використав надане йому право у встановлений термін або пропустив заняття без поважних причин, отримує за кожне пропущене заняття 0 балів. Студенти, які навчаються за індивідуальним графіком, мають в повному обсязі виконати додаткові індивідуальні завдання, попередньо узгодивши їх з викладачем. Присутність на модульній контрольній роботі є обов'язковою. У випадку відсутності студента на проміжному контролі з поважної причини, підтвердженої документально, йому призначається інша дата складання модульної контрольної роботи.

Академічна доброчесність

Студенти мають дотримуватись правил академічної доброчесності відповідно до «Положення про систему забезпечення академічної доброчесності». Наявність академічного плагіату в студентських доповідях є підставою для виставлення негативної оцінки. Списування студентів під час проведення модульної контрольної роботи є підставою для дострокового припинення її складання та виставлення негативної оцінки.

Використання технологій штучного інтелекту

Студентам забороняється використовувати технології генеративного штучного інтелекту, зокрема чат-боту ChatGPT і відповідних аналогів. Генерування текстового або графічного контенту та представлення його як власного є різновидом обману та порушенням академічної доброчесності. У разі виявлення порушень, робота не зараховується або виставляється негативна оцінка.

6. Контрольні заходи та критерії оцінювання

Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Підсумкова оцінка виставляється за результатами поточного та проміжного контролю. Під час поточного контролю оцінюються відповіді студента на семінарських заняттях та результати самостійної роботи. Нарахування балів за поточний контроль відбувається відповідно до «Положення про порядок оцінювання навчальних досягнень студентів в умовах ЄКТС в ІДГУ».

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
	залік
90-100	зараховано
89-70	
51-69	

26-50	незараховано
-------	--------------

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	70 балів (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом.0,7	30 балів (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної контрольної роботи
Мінімальний пороговий рівень	35 балів (поточний контроль)	16 балів (проміжний контроль)

Форма поточного контролю: усне опитування на семінарських заняттях, писемне тестування, виконання та захист ІНДЗ.

Форма проміжного контролю

Модульна контрольна робота проводиться в письмовій формі та включає теоретичне запитання та практичне завдання, відповіді на які дають можливість оцінити рівень оволодіння теоретичними основами організації та реалізації дослідницької діяльності дітей, а також вміння комплексно застосовувати ці знання при доборі низки методів, прийомів і засобів активізації дослідницької діяльності дошкільників в освітньому просторі закладу дошкільної освіти. Кількість модульних контрольних робіт на дисципліну – 1.

Зразок модульної контрольної роботи

1. Методика проведення розвивальних занять з дітьми третього року життя під керівництвом домашнього педагога.
2. Презентуйте дидактичний ресурс репетитора як організатора експериментів з молодшим школярем на інтегрованому занятті з курсу «Я досліджую світ».
3. Складіть алгоритм бесіди з батьками з метою спільної підготовки дитячого свята (наприклад, дня народження) у домашніх умовах.

Форма підсумкового контролю: залік (за результатами поточного та проміжного контролю)

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні

	помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Критерії оцінювання завдань самостійної роботи

Вид	Максимальна кількість балів
Анотування наукових статей	5
Підготовка доповіді / захист реферату	5
Розробка освітньо-виховної програми / 3-х планів-конспектів занять для проведення з вихованцями в домашніх умовах; їх презентація (ІНДЗ)	10

Критеріями оцінювання *анотацій наукових статей* є вміння студента стисло визначити ключові позиції, які викладені автором у статті.

Критерії оцінювання *доповіді / реферату*: самостійність та оригінальність дослідження, виконання поставлених автором завдань, здатність здійснювати узагальнення на основі опрацювання теоретичного матеріалу та відсутність помилок при оформленні цитування й посилань на джерела.

Критеріями оцінювання *освітньо-виховної програми / планів-конспектів занять* та їх *презентації* є здатність студента визначити тему, мету, етапи реалізації програми /занять, способи оцінки результатів навчальної діяльності дошкільників / молодших школярів; відповідність змісту публічної доповіді студента за матеріалами дослідження та оригінальність візуального представлення у медіа-презентації.

Індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ) є обов'язковим для виконання та передбачає написання реферату на одну із запропонованих тем. Разом з тим у здобувач освіти може запропонувати свою тему у відповідності до особистих науково-дослідних інтересів та погодити її з викладачем. Також за бажанням студент може написати декілька рефератів протягом семестру для підвищення загальної оцінки за курс.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Максимальна кількість балів за виконання модульної контрольної роботи – 30 балів, а мінімальний пороговий рівень за її виконання складає 16 балів. Критеріями оцінювання є: повнота відповіді, здатність критичного аналізу теоретичного матеріалу, вміння наводити аргументи та робити висновки.

Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Підсумкова оцінка з дисципліни (залік) виставляється після її вивчення до початку екзаменаційної сесії за результатами поточного та проміжного контролю (відповідно вагові коефіцієнти **0,7** та **0,3**).

Залік отримує студент, який виконав усі види завдань, визначені у робочій програмі навчальної дисципліни й має достатню кількість балів за поточний контроль (не менше 35 балів) та проміжний контроль (не менше 16 балів).

7. Основна література та інформаційні ресурси

1. Базовий компонент дошкільної освіти України (2012). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini>
2. Беленька Г. Експериментування – крок до пізнання. *Дошкільне виховання*. 2007. № 5. С. 7.
3. Біла О.О. Педагогічна діагностика виховного потенціалу сім'ї: Методичні рекомендації, Ізмаїл: ІДПІ.-2002.-50с.
4. Біла О.О. Соціально-педагогічне проектування в закладах дошкільної, початкової та позашкільної освіти (контекст університетської підготовки соціологів): навчально-методичний посібник. Одеса: Астропринт, 2019. 192 с.

5. Біла О.О. Художньо зорієнтована підготовка майбутніх соціальних педагогів до роботи з молодими батьками// Науковий вісник Чернівецького університету.-Вип.224 “Педагогіка та психологія”: 36. наук. пр.-Чернівці: «Рута», 2005.-С.20-25.
6. Богуш А. М. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови: Підручник. К.: Вид. дім «Слово», 2013. 704 с.
7. Бондарчук О.І. Психологія сім'ї: Курс лекцій.-К.:МАУП, 2001.-96с.
8. Бреславська Г. Б. Технології роботи гувернера: навч.-метод. посібник для студ. пед. вищ. навч. закл. Миколаїв : видавець Румянцева Г. В., 2022. 278 с.
9. Виховуємо та навчаємо дошкільників. URL: <http://doshkilnyk.in.ua>
10. Вихрестенко Ж.В. (2015) Домашня (сімейна) освіта як альтернативна форма загальної середньої освіти «Народна освіта», Вип. №1(25) URL: <https://altosvita.in.ua/post/vykhrestenko-homeschooling-asalternative-form/>
11. Гевчук Н. С. Технології роботи соціального гувернера: навч.-метод. посібн. Кам'янець-Подільський, 2014. 138 с.
12. Гриньова В.М., Свиридова. Т.І. (2021) Історичні аспекти підготовки фахівців для забезпечення сімейної (домашньої) форми здобуття середньої освіти в Канаді. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах, № 74, Т. 1. С. 14–18. [in English].
13. Гувернантку замовляли? «Круглий стіл» з проблем індивідуального виховання. *Дошкільне виховання*. 1999. № 4. С. 10-11.
14. Дитина в дошкільні роки: комплексна додаткова освітня програма / Наук. кер. К. Л. Крутій. Запоріжжя : ТОВ «ЛПІС», ЛТД, 2011. 188 с.
15. Зайцева Л. І. Формування у старших дошкільників науково-практичного досвіду в сфері природо-предметного довілля (теоретико-методичний аспект): монографія. Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2012. 382 с.
16. Закон України «Про дошкільну освіту». URL: <https://news.depo.ua/ukr/news/v-radi-zareestruvali-noviy-zakon-pro-doshkilnu-osvitu-yaki-zmini-vin-peredbachae-202111121390009>
17. Інновації в дошкільлі. Програми, технології, проекти, ідеї, досвід: посібник на допомогу дошкільним працівникам / Авт.-упоряд.: Л. В. Калуська, М. В. Острошенко. Мандрівець, 2010. 376 с.
18. Інтегрований підхід до освітнього процесу в ДНЗ. URL: www.ditsad.com.ua/.
19. Карабаєва І. І., Яценко Т. В., Пасічник А. В. Інтелектуально обдаровані дошкільнята: підтримка та супровід. К.: Шкільний світ, 2011. 128 с.
20. Концепція розвитку інклюзивної освіти (Наказ МОН України від 01.10.2010 №912). URL: www.mon.gov.ua
21. Костюк О. В. Дослідницько-пошукова діяльність у формуванні пізнавального інтересу дошкільників до природи. *Педагогічний пошук*. № 3 (83), 2014 С. 25.
22. Крутій К. Сучасне заняття та освітні ситуації. *Дошкільне виховання*. 2016. №9. С.6-10.
23. Лінн Босетті, Діані Ван Пелт (2017) Положення про домашнє навчання в Канаді: батьківські права та роль державних пропозицій V. 28, N. 2 (83) / Майо/Аго. [in English]
24. Лінник О. Роль творчих проектів у процесі навчання дітей 6-7 років. *Дитячий садок*. 2004. №8. С.15-17.
25. Лінник О. Творче проектування в організації життєдіяльності шестирічок. Луганськ: «Альма-матер». 2005. 115 с.
26. Маценко Л.М. Методика роботи гувернера: навч. посібн. Київ : ЦП «Компринт», 2017. 294 с.
27. Мамоведія. Все про здоров'я і розвиток дитини. Правила виховання дітей від 1 до 3 років. URL: <https://mamovediya.com.ua/pravylya-vykhovannya-ditey-vid-1-do-3-rokiv>
28. Методичні рекомендації щодо впровадження STEM-освіти у загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах України на 2017/2018 н. р. URL: www.imzo.gov.ua
29. Морозова Л. Д. Що таке «дитяче проектування». *Дитина в дитячому саду*. 2009. №5. С.9-11.
30. Наказ №955 от 10.07.2019. Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2016 року № 8.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0852-19>

31. Овдій Л., Д'яченко Т., Коган Л. На порозі школи: співпраця з батьками. *Вихователь методист дошкільного закладу*, 2014. № 5. С. 49-52.
32. Підготовка гувернерів-вихователів: Програма професійних курсів / Укл. А.М.Богущ, О.О.Біла, В.О.Інжестойкова –Одеса: ПДПУ ім.К.Д.Ушинського, 2007. - 26с.
33. Побірченко Н., Попиченко С. Диплом для гувернантки. *Освіта*. 2000. № 44 (4-11 жовтня). С. 3.
34. Програма виховання і навчання дітей від 2 до 7 років «Дитина» / Кол. авт. О.В. Проскура, Л. П.Кочина, В. У. Кузьменко, Н. В. Кудикіна. К. 2010. 288 с.
35. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку. Впевнений старт / О.О. Андриєтті, О.П. Голубович, Т.В. Д'яченко, Т.С. Ільченко та ін. Тернопіль: Мандрівець, 2013. 104 с.
26. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / О. І. Білан, Л. М.Возна, О. Л. Максименко та ін. Тернопіль: Мандрівець, 2013. 264 с.
37. Режим дня дітей. Дитячий садок зайчатко №220. URL: <https://sites.google.com/site/dnepr220sad/doktor-radit-konsultue-informue/rezim-dna-ditej>
38. Савельєва Н.М. Методика роботи гувернера: навч.-метод. пос. для самот. роб. студ. Полтава, 2004. 96 с.
39. Сарапулова Є.Г. Організація системи домашнього навчання й виховання на державному рівні. *Педагогіка і психологія*. 2000. № 2. С. 131-137.
40. Сарапулова Є.Г. Психолого-педагогічні основи навчально-виховної діяльності гувернера: монографія. К.: МАУП, 2003. 264 с.
41. Свиридова Т. Особливості професійної підготовки фахівців для забезпечення сімейної форми здобуття середньої освіти в Україні та світі. *Viae Educationis: Studies of Education and Didactics*. 2022, Vol. 1, №. 3. С. 109-117.
42. Технології роботи гувернера. Сайт викладача психолого-педагогічних дисциплін Олени Баль. URL: <https://alyona-psycholog.jimdofree.com/%D1%82%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%97-%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B8-%D0%B3%D1%83%D0%B2%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B5%D1%80%D0%B0/>
43. Технологія проектування психолого-педагогічної взаємодії дорослого з дитиною / С. Ладивір, Т. Піроженко. *Дошкільне виховання*. 2010. № 6. С.7–8.
44. Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти під керівництвом О.Я.Савченко [Чинна від 2018.22.02] Київ: Колегія МОН України, 2018. 57 с.
45. Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти під керівництвом Р.Б. Шияна [Чинна від 2018.22.02] Київ: Колегія МОН України, 2018. 84 с.
- Український проект «Якість освіти». URL: www.yakistosviti.com.ua
46. Формування дослідницької культури старших дошкільників у проектній діяльності: метод. реком. / О. Каплуновська, П. Завада, Л. Мороз-Рекотова, О. Борзенкова, Н. Ружина, О. Єрлик. Запоріжжя: ТОВ «ЛППС» ЛТД, 2013. 56 с.
47. Поради батькам, як навчати не повчаючи. *Шосткинський заклад дошкільної освіти (ясла-садок) №10 «Незабудка» Сумської області*. URL: hostka-dnz10.edukit.sumy.ua/storinka_praktichnogo_psihologa/poradi_dlya_vihovateliv_schodo_spilkuva_nnya_z_ditinoju_batjkami_ta_kolegami/

Затверджено на засіданні кафедри дошкільної та початкової освіти
протокол № 8 від 15 січня 2024р.